

Správa o účasti slovenského reprezentačného družstva na 1. medzinárodnej olympiáde mladých vedcov (IJSO) v Jakarte, 5. – 14. 12. 2004

V súčasnosti si stále viac odborníkov uvedomuje, že ďalší rozvoj vedy vyžaduje hlboké vedomosti z viacerých príbuzných vedných odborov. Preto v roku 2004 vyšla vláda Indonézie s novou iniciatívou a vyhlásila prvý ročník súťaže IJSO. Táto súťaž sa odlišuje od jestvujúcich najmä dvoma črtami: vek súťažiacich je obmedzený na menej než 16 rokov a súťažiaci sú testovaní súčasne z fyziky, chémie, biológie a matematiky. Pre túto vekovú kategóriu doposiaľ neexistovala žiadna medzinárodná súťaž a aj multidisciplinárne testy sú originálnym prvkom tejto súťaže. Každý štát reprezentuje šesť študentov, ktorých sprevádzajú dvaja vedúci.

Bohužiaľ, Ministerstvo školstva SR dostalo oficiálnu pozvánku na IJSO až v jarných mesiacoch a bez zaregistrovania štatútu na MŠ SR v predchádzajúcom kalendárnom roku nebolo možné naplánovať finančné prostriedky na krytie cestovných nákladov účastníkov (ostatné náklady hradila indonézska vláda). Z tohto pohľadu vyzerala účasť Slovenska na prvom ročníku tejto súťaže ako nereálna. Doc. RNDr. František Kundracik, CSc., ako člen odbornej komisie Turnaja mladých fyzikov mal však dobré osobné kontakty s predsedom organizačného výboru IJSO profesorom Masnom Gintingom. Na základe viacerých rozhovorov a žiadostí z indonézskej strany sa nakoniec v letných mesiacoch rozhodol zorganizovať účasť slovenského reprezentačného družstva na IJSO aj za tú cenu, že cestovné náklady si účastníci budú hradiť sami. Zastrešujúcou organizáciou sa stala Fakulta matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave.

Vzhľadom na krátkosť času a spôsob financovania cesty nebol spôsob výberu účastníkov úplne ideálny. Oslovili sa školy, ktoré sú aktívne v Turnaji mladých fyzikov, so žiadosťou o výber svojich najtalentovanejších študentov spĺňajúcich vekové kritériá. Vzápätí prebehli rozhovory s uchádzačmi a ich rodičmi a na ich základe bolo vybratých 6 študentov:

Z 1. súkromného gymnázia Bajkalská, Bratislava:

- Zdenka Richtáriková
- Katarína Vaškovičová
- Eva Závodná

Z Gymnázia Jura Hronca, Bratislava:

- Andrej Chovan
- Miroslav Martinovič
- Mária Beňačková

Druhým vedúcim sa stal RNDr. Pavol Kubinec, CSc. z 1. súkromného gymnázia. Začiatkom októbra 2004 tak bola zostava slovenského reprezentačného družstva konečne známa. V novembri prebehlo krátke sústredenie, na ktorom sa prebral sylabus súťaže a študenti boli inštruovaní o oblastiach, ktoré si majú hlbšie naštudovať.

Po organizačnej stránke prebiehala príprava cesty bezproblémovo. Vďaka pochopeniu na indonézskej ambasáde účastníci dokonca ako „špeciálni hostia Indonézie“ dostali víza bezplatne a tak ušetrili 1 500 Sk. Cestovná kancelária GO Travel zabezpečila letenky u spoločnosti KLM za rozumnú cenu 28 950 Sk. Lacnejšie letenky už bohužiaľ boli vypredané (treba ich rezervovať niekoľko mesiacov vopred). Účastníci IJSO v novembri oslovili viaceré, aj významné priemyselné a bankové, inštitúcie so zámerom získať sponzora na pokrytie cestovných nákladov študentov. Jedinou organizáciou, u ktorej našli pochopenie, bol Literárny fond. Vďaka nemu získali niektorí študenti krytie aspoň časti cestovných nákladov. Vedúci si krytie svojich cestovných nákladov riešili individuálne.

Nakoniec nastal deň odchodu. Let do Amsterdamu a potom cez Kuala Lumpur do Jakarty bol síce preplnený, ale zato bezproblémový. Po prúde, 5.12. vo večerných hodinách, sme pochopili, aká dôležitá je táto súťaž pre Indonéziu: na letisku nás čakala televízia, boli sme ovenčení kvetinovými náhrdelníkmi a transportovaní do hotelov. Po ceste nás vítali transparenty na uliciach. Študenti boli ubytovaní v štvorhviezdičkovom hoteli HILTON, vedúci v päťhviezdičkovom hoteli SHANGRI-LA. Vláda urobila z tejto akcie vec politickej prestíže, pretože si uvedomuje, aké dôležité je pre túto rozvojovú krajinu budovanie dobrého imidžu. Podľa informácií od organizátorov investovala indonézska vláda do súťaže 1 mil. USD. Do Jakarty prileteli družstvá 30-ich krajín zo štyroch kontinentov.

Radosť z príchodu spočiatku ochladil fakt, že študenti budú počas súťaže úplne izolovaní od vedúcich a aj od ostatného sveta, aby k nim neprenikli informácie o testoch (zabavili im dokonca aj mobily). Nakoniec sa ukázalo, že takáto izolácia bude iba počas prípravy a písania testov a ostal priestor aj pre občasné stretnutia vedúcich so študentami. Hneď v prvý deň prijal všetkých účastníkov prezident Indonézie Susilo Bambang Yudhoyono, ktorý im dokonca osobne podal ruku. Noviny The Jakarta Post prinášali denne novinky zo súťaže.

Osobitnou kapitolou boli presuny z jedného miesta na druhé. Dvanásťmiliónová Jakarta má preplnené ulice. Iba ak ste tam neboli, môžete myslieť, že Bratislava má problémy s dopravou. Aj preto bola policajná eskorta sprevádzajúca na každom kroku kolónu autobusov účastníkov IJSO nevyhnutnosťou. Napriek tomu sme nikdy nikde neprišli načas (okrem už spomínanej návštevy prezidenta). V Indonézii platí obdoba našej akademickej pätnásťminútovky. Je to tzv. gumová hodina, podľa ktorej ak prídete na stretnutie o hodinu neskôr, nič sa nedeje. Jednoducho tam vnímajú čas inak ako my doma.

Olympiáda IJSO má podporovať vyhľadávanie talentov v oblasti prírodných vied a je určená pre študentov mladších ako 16 rokov. Na rozdiel od predmetových olympiád sú v nej žiaci skúšaní z biológie, chémie, fyziky a matematiky. Súťaž pozostáva z troch častí. Prvou je test s dvadsiatimi piatimi úlohami, druhou teoretická skúška, kde treba vyriešiť tri úlohy, a treťou experimentálna časť, kde sa rieši komplexná úloha zahŕňajúca všetky oblasti uvedených vied.

Slovenské družstvo reprezentovalo dôstojne. Napriek tomu, že sa na olympiádu špeciálne nepripravovalo, dosiahlo pekný úspech. Študentky Zdenka Richtáriková, Eva Závodná a Katarína Vaškovičová z 1. súkromného gymnázia Bajkalská získali bronzové medaily. A to ešte dvom z nich, Eve Závodnej a Kataríne Vaškovičovej, unikli strieborné medaily len preto, že sa kvôli zdravotným ťažkostiam nezúčastnili experimentálnej skúšky. Ale aj ostatní členovia družstva nechali v celosvetovom rebríčku za sebou tretinu účastníkov. Najúspešnejší zo všetkých boli domáci. Z európskych krajín boli v počte a kvalite medailí pred nami Rusi, Nemci a Maďari, za nami ostali napríklad Íri, Chorváti, Rumuni, Estónci, ... Pri porovnaní výsledkov Slovákov s výsledkami ostatných družstiev treba vziať do úvahy, že iné družstvá mali špeciálne, často dlhodobé sústredenia, na ktorých sa na súťaž pripravovali. Napríklad domáce indonézske družstvá sa osobitne pripravovali na súťaž deväť mesiacov. Nemecké družstvo, vybrané zo 60 žiakov s najlepšimi odporúčaniami od svojich učiteľov, malo zase špeciálne týždenné sústredenie.

Avšak súťaž IJSO neboli iba samé testy. Najmä študenti mali dostatok voľného času na spoznávanie Indonézie návštevami múzeí a inštitúcií a na nadväzovanie kontaktov. Vedúci však trávili väčšinu času pracovne – prípravou a prekladmi úloh. Stalo sa i to, že práce skončili až ráno o siedmej, takže bez spánku sa išlo na raňajky a odtiaľ rovno na „výlet“. Napriek tomu ostal čas na spoznávanie Indonézie ako krajiny kontrastov, kde bezprostredne susedia chatrče bežných obyvateľov s monumentálnymi stavbami hotelov a bánk. Azda najkrajší bol výlet do oblasti Bogoru (cca 30 km od Jakarty), kde sme navštívili botanické záhrady pri letnom sídle prezidenta, potom čajové plantáže a nakoniec aj indonézsky safari-park. Hlboký dojem však vyvolala aj neorganizovaná návšteva druhej (južnej) strany Jakarty: starého prístavu, čínskeho mesta a nákupného centra, kde si možno urobiť predstavu o spôsobe života väčšiny obyvateľov Jakarty.

Príjemné spomienky sa viažu aj na prijatie na slovenskej ambasáde v Jakarte pred návratom domov. Pán veľvyslanec zorganizoval priateľský a neformálny obed a v rozhovore s ním sme sa dozvedeli mnoho o tejto pre nás veľmi exotickú krajinu.

Z hľadiska budúcnosti IJSO bolo kľúčovým zvolenie predsedu (prof. Masno Ginting z Indonézie), štyroch podpredsedov a ostatných členov Medzinárodného organizačného výboru IJSO na obdobie do r. 2010. Členom výboru sa stal aj doc. Kundracik. Boli vybrané krajiny, ktoré budú organizovať najbližšie ročníky IJSO: Indonézia (2005), Brazília (2006), Tajvan (2007), Európa-štát sa upresní (2008), J.Kórea (2009), Nigéria (2010). Zo spätného pohľadu sa ukázalo, aká dôležitá bola účasť Slovenska na prvom ročníku. V budúcnosti krajina, ktorá bude chcieť do súťaže pristúpiť, musí najprv dva roky poslať iba pozorovateľa (väčšinu nákladov hradí vysielajúca krajina) bez súťažiacich.

Návrat na Slovensko dňa 15.12. bol radostný a bezproblémový. Poďakovanie patrí všetkým, ktorí prispeli k úspešnej reprezentácii Slovenska na 1. medzinárodnej olympiáde mladých vedcov v Jakarte.

V Bratislave, 22.12.2004